

Täysistunto

Keskiviikko 16.10.2024 klo 14.10—21.28

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 3 luvun 3 §:n muuttamisesta Hallituksen esitys HE 174/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittely, ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa palauttaa hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset merkittävästi korotettuina. Tahaton lapsettomuus on kipeä tragedia ennen kaikkea ihmisille, jotka siitä kärsivät, mutta sillä on myös yhteiskunnallista merkitystä. Viime viikolla julkaistiin tutkimusprofessori Anna Rotkirchin selvitys, joka kartoitti syntyvyyteen vaikuttavia tekijöitä ja mahdollisia keinoja tukea ihmisiä pääsemään lähemmäksi toivomaansa lapsilukua. Selvitys sisälsi 20 toimenpide-ehdotusta. Yksi ehdotus oli, että Suomi panostaa hedelmöityshoitoihin. Ehdotukseen sisältyy myös hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttaminen sekä korvaustason korottaminen, ja hallitus on antanut juuri tämän sisältöisen esityksen nyt eduskunnalle.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia siten, että vuoden 2025 alusta alkaen yksityisessä terveydenhuollossa tehdyistä hedelmöityshoitoista voisi jälleen saada Kela-korvauksia. Hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset poistui-
vat vuoden 2023 alusta edellisen hallituksen leikkauspäätöksellä. Hedelmöityshoidot palautettaisiin korvattavuuden piiriin samassa muodossa kuin ne olivat voimassa vuoden 2022 loppuun saakka. Korvausastetta myös nostettaisiin aiemmasta merkittävästi.

Esityksen tavoitteena on lisätä hedelmöityshoitoja sairautensa perusteella tarvitsevien mahdollisuuksia hakeutua hoitoihin yksityiselle sektorille, ja esityksen tavoitteena on myös edistää syntyvyyttä.

Hedelmöityshoitona korvattaisiin naistentautien ja synnytysten erikoislääkärin suorittama hedelmöityshoitoihin kuuluva toimenpide sekä tällaisen erikoislääkärin määräämä tutkimus- ja hoitotoimenpide silloinkin kun toimenpiteen on tehnyt sairausvakuutuslaissa tarkoitettu muu terveydenhuollon ammattihenkilö.

Hedelmöityshoitojen korvauksiin ohjattaisiin hallitusohjelman mukaista Kela-korvausten lisärahoitusta. Kansaneläkelaitos vahvistaa korvaustaksat erikseen. Hedelmöityshoito-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

jen korvattavuuden palauttamisen arvioidaan lisäävän korvausmenoja noin kaksi ja puoli miljoonaa euroa vuodessa, josta valtion osuus on noin 1,3 miljoonaa euroa.

Lakimuutos on ensimmäinen vaihe laajemmasta Kela-korvausten uudistamisen kokonaisuudesta, ja tämän lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2025.

Lopuksi haluan vielä nostaa yhden asian tutkimusprofessori Rotkirchin tuoreesta selvityksestä: Nykyään Pohjoismaisessa vertailussa Suomessa on aloitettuja hedelmöityshoitoja väestöön suhteutettuna vähiten Pohjoismaissa. Myös lapsia syntyy koeputkihedelmöitysten avulla suhteellisesti vähiten Pohjoismaissa. Selvityksen mukaan tilanne voi johtua siitä, että hoitoihin hakeudutaan muita maita vähemmän tai että tarjonta on vähäisempää esimerkiksi pitkien hoitojonojen vuoksi.

Hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttaminen on perheystävällinen ja konkreettinen teko lapsihaaveiden toteutumisen puolesta. Haluamme auttaa lapsettomuudesta kärsiviä. Korvaukset palautetaan merkittävästi korotettuina, jotta yhä useammalla lasta toivovalla olisi mahdollisuus saada apua. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.10 Juha Hänninen kok: Arvoisa rouva puhemies! On viisasta tavoitella sitä, että perheet voisivat saada toiveissaan olevan lapsimäärän. Valtaosa suomalaisista haluaisi kaksi lasta. Lapsettomuus on kuitenkin lisääntynyt ja Suomessa syntyvyys on historiallisen matalalla, eikä taitetta parempaan ole näköpiirissä.

Marinin hallitus poisti Kela-korvaukset suurimmasta osasta yksityislääkäreiden määräämistä tutkimuksista ja hoidoista, myös hedelmöityshoidoista. Nyt Kela-korvaus palautetaan ja nostetaan sen määrää merkittävästi. Ennen korvausprosentti oli 12,8, nyt ehdotuksessa se nousee 40 prosenttiin. Esityksen tavoitteena on lisätä mahdollisuuksia hakeutua hedelmöityshoitoihin yksityiselle sektorille. Tätä kautta esityksellä tavoitellaan positiivista vaikutusta syntyvyyteen. Päätos on tärkeä perhepoliittinen teko.

Hedelmöityshoidot ovat tulleet yhä tärkeämmiksi keinoksi saada lapsi. Noin 6 prosenttia Suomessa syntyvistä lapsista syntyy hedelmöityshoitojen avulla, esimerkiksi Tanskassa vastaava luku on 10 prosenttia. Tahaton lapsettomuus koskettaa Suomessa joka viidettä hedelmällisessä iässä olevaa. Se on monelle yksi elämän suurimmista suruista. Suomessa annetaan hedelmöityshoitoja vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Kela-korvausten palauttaminen mahdollistaa yhä useammalle mahdollisuuden hedelmöityshoitoihin. Uudistuksesta huolimatta siltikin Suomessa monen haave lapsesta jää toteutumatta, kun tarjolla ei ole tarpeeksi kohtuuhintaista hedelmöityshoitoa.

Lakiehdotus on yksi osa hallituksen isompaa Kela-korvausten uudistusta. Uudistuspaketti on jo saanut kiitosta siitä, että sitä on tehty aidosti yhdessä, asiantuntijoita kuullen. Kela-korvaukset ovat hyvä työkalu, jolla voidaan kehittää terveystalouden saatavuutta ja suomalaisen terveydenhuollon kokonaisuutta.

Arvoisa rouva puhemies! Kun lopetetaan rajaamasta julkinen ja yksityinen sektori tiukasti omiin lokeroihinsa ja kehitetään palveluita, monituottajuutta sekä korvauksia kokonaisuutena, saadaan aikaan hyvää — tässä tapauksessa enemmän syntyviä suloisia lapsia. Lapsissa ja nuorissa on Suomen tulevaisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

17.13 Karoliina Partanen kok: Kunnioitettu rouva puhemies! Lapsettomuus koskee monia suomalaisia. Lapsiluvun laskeminen on koko Suomea ja meitä kaikkia puhuttava ja haastava asia. Lapsiluvun laskeminen on ollut meillä pitkään tiedossa, ja siksi ajattelen, että oli suuri virhe, että hedelmöityshoitojen Kela-korvaus poistettiin vuoden 23 alussa Marinin hallituksen tekemällä päätöksellä. Hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttaminen on perheystävällinen ja konkreettinen teko lapsihaaveiden toteutumisen puolesta. Tahdon lausua suuren kiitokseni ministeri Grahn-Laasoselle siitä, että hedelmöityshoidot palautettiin korvattavuuden piiriin samassa muodossa, jossa ne olivat voimassa vuoden 22 loppuun saakka. On myös todella suuren kiitoksen aihe, että korvausastetta nostetaan niin, että korvaukset kattavat jatkossa noin 40 prosenttia korvauksen perusteena olevista kustannuksista. Vuonna 22 korvausprosentti oli noin 13 prosenttia, joten korvausprosentin korotus on siten erittäin poikkeuksellinen.

Rouva puhemies! Esityksen tavoitteena on lisätä hedelmöityshoitoja sairautensa perusteella tarvitsevien osalta, jotta he voivat hakeutua hoitoihin nimenomaan yksityiselle sektorille ja siten edistää syntyvyyttä. Tavoitetta onkin kannatettu laajasti erityisesti asiantuntijoiden keskuudessa. Lausuntopalautteessa hedelmöityshoitojen korvattavuuden palauttamista pidettiin pääosin myönteisenä ja kannatettavana asiana. Toivon todella, että myös oppositio tulee tämän esityksen taakse ja antaa täyden tukensa tälle esitykselle.

Arvoisa rouva puhemies! Hedelmöityshoitojen korvauksiin ohjataan hallitusohjelman mukaista Kela-korvausten lisärahoitusta. Ajattelen, että jokainen euro, jonka voimme käyttää siihen, että ihmiset saavuttavat tahtomansa lapsiluvun, on hyvin käytetty euro. Kela vahvistaa korvaustaksat erikseen ja määrittelee korvaustaksat sairausvakuutuslaissa määrätyn perustein. Korvauksia ei voida vielä tarkalleen euromääräisesti ilmoittaa ennen kuin Kela on ne meille vahvistanut. Esityksen mukaan kuitenkin hedelmöityshoitojen korvattavuuden palauttamisen arvioidaan lisäävän korvausmenoja noin 2,5 miljoonaa euroa vuodessa, kuten ministeri kertoi, ja valtion osuus on noin 1,3 miljoonaa euroa tästä — varsin vähän siis. Kun nämä luvut esitettiin, niin ihmettelinkin todella sitä, mihin perustui Marinin hallituksen päätös lopettaa korvattavuus — ilmeisesti ideologiaan, koska apua saadaan korvauksilla yksityiseltä sektorilta. Tai ehkäpä tämä oli se leikkaus, johon Marinin hallitus pystyi. Isot, rakenteelliset uudistukset jäivät tekemättä, ja valtiontaloutta sopeutettiin alle miljoonalla eurolla kurittamalla niitä, jotka halusivat lapsia.

Kunnioitettu rouva puhemies! Hallitusohjelmassa on myös kirjaus yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyyden vahvistamisesta. Kirjauksen mukaan hallitus laatii väestöpoliittisen selonteon, jossa tarkastellaan lapsiperheiden hyvinvointia ja toimeentuloa, työn ja perheen yhteensovittamista sekä tahattomasti lapsettomien tilannetta. Hallitus onkin jo käynnistänyt tämän ohjelman valmistelun asettamalla valmistelutyöryhmän kesäkuussa. Kela-korvausten palauttaminen on hieno esimerkki Orpon hallituksen lapsi- ja perhemyönteisyydestä. Suuri kiitos ministeri Grahn-Laasoselle hyvästä työstä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.17 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Yritän välttää sitä pientä provokaationpoikasta, joka äskeiseen puheenvuoroon sisältyy, ja käydä ihan asiallisesti tätä keskustelua. Tulen kyllä puheenvuoroni lopussa palaamaan myös tuohon asiaan, Kela-korvausten poistamiseen vuonna 23.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Ihan ensimmäiseksi totean, että hyvä, että palautetaan nämä hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset. Mutta — sitten tulee se ”mutta”: siinä tiedotustilaisuudessa, jonka diat tässä minulla on kädessäni, jotka ministeri esitteli, mainittiin, että hedelmöityshoitojen kustannuksista korvattaisiin jatkossa noin 40 prosenttia. Jokainen henkilö, jonka olen tavannut, on ymmärtänyt tämän sillä tavalla, että kun nyt se tärkein hedelmöityshoito eli koeputki-hedelmöitys, in vitro fertilization eli IVF, maksaa yksityisellä sektorilla 3 650 euroa, niin siitä voisi saada 40 prosenttia korvausta. No nyt sitä Kelan taksaa ei ole vielä vahvistettu, niin kuin äskeisessäkin puheenvuorossa sanottiin, mutta tästä hallituksen esityksestä voi laskea, kuinka paljon suunnilleen se korvaus tulee olemaan. Se tulee olemaan 200 euroa. Siis 3 650 eurosta korvaus tulee olemaan 200 euroa, ei siis 1 460 euroa, joka olisi 40 prosenttia. Tämä oli erittäin vaikea selvittää, mutta tässä kerron, mihin tämä perustuu.

Ensin kuitenkin niitä samoja asioita, joita muillakin puhujilla täällä on ollut esillä. Vuonna 22, josta meillä on viimeiset tilastot käytössä, Suomessa tehtiin 1 465 hedelmöityshoitoa. 58 prosenttia niistä tehtiin julkisella sektorilla, ja julkisen sektorin osuus on ollut kasvava. Yksityisen sektorin osuus oli siis 42 prosenttia. Luvut ovat noin 9 000 ja 6 000. 17 prosenttia näistä eteni lapsen syntymään, eli meillä hedelmöityshoidoilla syntyi noin 2 570 lasta, mikä on se noin kuusi prosenttia, niin kuin täällä esimerkiksi edustaja Hänninen puheenvuorossaan totesi. Näistä 2 570:stä jakautuma oli se, että tällä IVF:llä, in vitro fertilizationilla, eli koeputkihedelmöityksellä syntyneitä oli 2 093 ja inseminaatiolla, joka on toinen menetelmä, 474.

Julkisella ja yksityisellä on ollut eri kriteerit. Julkinen on tietysti toiminut budjettirajoitteen puitteissa. Siellä on ollut ikärajoja, esimerkiksi 40 vuoden ikä. On ollut aiemman lapsilukumäärän mukaisia rajoitteita ja myös rajoitteita siinä, montako kertaa yritetään tätä hedelmöityshoitoa. Meillä yksityisellä sektorilla tämä on ollut väljempää. Ja on tietysti ihan oikein, että ihmiset ovat voineet käyttää omaa rahaa tässä, ja on mielestäni myös ihan oikein, että siitä on saanut Kela-korvausta.

Paljonko se Kela-korvaus oli vuonna 22, ennen kuin se poistettiin? Se ilmenee täältä hallituksen esityksestä. Täällä nimittäin todetaan, että silloin käytettiin yhteensä rahaa 728 000 euroa korvauksiin. Toimenpiteitä tehtiin 26 000, josta seuraa siis jakolaskulla, että korvaus per toimenpide oli 28 euroa. Nyt tämä 728 000 aiotaan kolminkertaistaa, mikä on siis hyvä, totean sen nyt kolmannen kerran, 2,5 miljoonaan. Se tarkoittaa, että 28 euron korvaus nousee 90 euron korvaukseksi. [Karoliina Partanen: Todella hienoa!] — Se on merkittävä asia. — Mutta se on eri asia kuin se poliittinen mielikuva, joka viime viikolla haluttiin antaa kertomalla hedelmöityshoitoa yksityissektorilla suurella rahalla maksaneille, että nyt hedelmöityshoidosta tullaan korvaamaan 40 prosenttia.

Kävin läpi erään merkittävän yksityisen hedelmöityshoitoja tuottavan organisaation hinaston. Siellä on 33 eri toimenpidettä alkaen lääkärin ensimmäisestä käynnistä, useita erilaisia laboratoriokäyntejä ja niin edelleen, ja siis se tärkein toimenpide, se IVF: hinta 3 650. Siitä tulee saamaan takaisin siis noin 200 euroa, ei 40 prosenttia, joka olisi 1 460 euroa. Tämän haluan tässä ainoastaan nyt niin kuin kritiikkinä osoittaa, että ei pitäisi nyt luoda ihmisille sellaisia odotuksia, että on tulossa jotain merkittävän paljon enempää kuin kuitenkin on tulossa.

Ja nyt sitten siihen, mitä tässä vähän penättiin, tätä vastausta. Tunnen tämän Kela-korvausjärjestelmän vuosikymmenien ajalta. Korkeimmillaan Suomessa lääkäri- ja hoitokorvauksia maksettiin 70 miljoonaa lääkäripalveluista. Sipilän hallituksen aikana se leikattiin tasolle 50 miljoonaa euroa. Hammashuollon korvauksia maksettiin 125 miljoonaa euroa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Sipilän hallituksen aikana se leikattiin tasolle 40 miljoonaa. Se on suurin yksittäinen sosiaaliturvaleikkaus, tasolta 125 tasolle 40 miljoonaa euroa. Kela-korvaukset olivat sen jälkeen niin pienet, että kun Marinin hallitus joutui hankkimaan rahoitusta vanhustenhuollon hoitajamitoitusta varten eli parantamaan vanhustenhuoltoa, jonka kustannus oli 256 miljoonaa euroa — ja huom., kaikkea sitä ei voitu ottaa lisärahoituksena saati millään velalla — sitä jouduttiin hakemaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan sisältä. Silloin päätettiin, että Kela-korvauksista rahoitetaan noin 60 miljoonalla eurolla sitten tätä vanhustenhuollon rahoitusta. Se ei ollut ideologinen leikkaus. Se oli rahoituksen siirto toiseen kohteeseen sosiaali- ja terveydenhuollon ministeriön hallinnonalan sisällä. Ja peruste oli se, että korvaukset olivat jo käyneet edellisen hallituksen eli Sipilän hallituksen aikana niin pieniksi, että katsottiin, että sen haittavaikutus on vähäinen.

Mutta niin kuin nyt sanon toistamiseen: on hyvä, että hedelmöityshoitoihin otetaan Kela-korvaukset takaisin, ja on hienoa, että 28 euron sijasta voi saada 90 euroa, mutta alkää menkö kertomaan ihmisille, että se on 40 prosenttia 4 000 euron IVF- eli koeputkihedelmöityksestä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta, poissa. — Edustaja Kaunisto.

17.24 Ville Kaunisto kok: Arvoisa rouva puhemies! Tuon äskeisen edustaja Lindénin puheen jälkeen haluan pitää omani aika yksinkertaisena ja todeta, että kiitoksia. Kiitos ministeri Grahn-Laasonen ja kiitos Petteri Orpon hallitukselle siitä, että hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset nyt palautetaan sille tasolle, mikä on oikein.

Tahaton lapsettomuus, se on tragedia niin yksilölle kuin itse asiassa koko yhteiskunnalle. Kun ajattelee lapsihaavetta, niin onko voimakkaampaa haavetta ihmisellä kuin nimenomaan lapsihaave, ja jos me tässä salissa voimme jotain asialle tehdä, niin koen sen ehdottomasti aiheelliseksi, ja olen todella kiitollinen, että tässä asiassa hallitus etenee.

Sitten käytännön puolelle: tässä nyt todellakin hedelmöityshoidot palautetaan korvattavuuden piiriin samassa muodossa kuin ne olivat voimassa vuoden 22 loppuun saakka ja niitä nostettaisiin niin, että ne kattaisivat jatkossa noin 40 prosenttia korvauksen perusteena olevista kustannuksista. Ja tässä, kuten edustaja Partanenkin aikaisemmin totesi, vuonna 22 korvausprosentti oli noin 12,8 ja se poistui vuoden 23 alusta edellisen hallituksen päätöksellä. Ja täytyy sanoa, että kyllähän — edustaja Lindénin ansiokkaan pitkästä puheenvuorosta huolimatta — se on poliittinen päätös. [Mia Laiho: Kyllä!] Vaikea nähdä, että se olisi mikään muu kuin päätös, joka on haluttu vain tehdä, on se sitten poliittisista syistä tai arvopohjalta tai mitä tahansa, mutta se on ollut valinta, jonka edellinen hallitus on tehnyt, ja kyllä sitä kieltämättä hieman ihmettelen. Katsoin tuossa vanhoja muistutuksia vuodelta 23, ja siellä oltiin edustaja Keto-Huovisen kanssa ihmetelty asiaa, ja silloinkin nostimme molemmat esiin sitä todellisuutta, että kun samanaikaisesti Suomessa puhutaan syntyvyyden laskusta ja huoltosuhteen heikkenemisestä, niin se Kela-korvausten poistaminen hedelmöityshoidosta, vaikkei se on ollut suuri, niin onhan se aivan erikoinen päätös, että yhteiskunta siinä vaiheessa ottaa taka-askelia, kun puhutaan lapsitoiveiden toteutumisesta ja syntyvyyden kasvusta. Mutta pääasia on nyt, että hallitus toimii.

Vielä ehkä loppuun sanon sen, kun edellisessä hallituksen esityksen kohdassa oppositiosta huudeltiin, että ”lapsista viis”, [Puhemies koputtaa] niin kyllä se näin pienten lasten vanhempana hieman harmittaa, että tähän me lähdetään, koska kyllähän varmaan lähtö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

kohta on, että jokaiselle meille tässä salissa lapset ovat se pääsyy, miksi me täällä työtä tehdään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Lindén. — Sitten edustaja Forsgrén, ja sitten ruvetaan hiljaiseen lopettelemaan tässä vaiheessa.

17.27 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Kyllä oli mairea ja lapsiystävällinen puheenvuoro, mutta hyvähän se näin on. Teidän hallituksenne leikkaa hyvinvointialueilta kaksi miljardia euroa. Kuten kerroin, hyvinvointialueilla tehdään tällä hetkellä 60 prosenttia näistä hedelmöityshoidoista, siitä 14 600:sta 9 000 tehdään siellä. Se julkisen sektorin osuus on tasaisesti kasvanut. Siellä se tehdään terveydenhuollon asiakasmaksuilla. Se, että siitä on voinut saada Kela-korvausta 28 euroa toimenpiteeltä, ei varmaankaan ole ollut kenellekään se kynnys. Niin kuin totesin, on hyvä, että tämä palautetaan, mutta on kyllä vakavilla asioilla leikkimistä, että 2,5 miljoonan lisäys muka korvaisi 2 000 miljoonan leikkaukset, joista suuri osa kohdistuu lapsiperheisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan vastauspuheenvuoro vielä, edustaja Laiho. — Ja sitten Forsgrénin varsinainen puheenvuoro, sen jälkeen vielä ministeri.

17.28 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän Lindénin kommenttiin oli kyllä pakko tarttua. Hyvinvointialueille laitetaan rahaa yli 26 miljardia euroa ja ensi vuonnakin yli kaksi miljardia lisää, ja te puhutte täällä leikkauksista. Nyt me puhumme hedelmättömyyshoidoista ja niiden korvaamisesta, jotka ministeri Grahn-Laasonen vihdoinkin toi tänne, kun Marinin hallituksen, myös entisen ministeri Lindénin, aikana ne poistettiin. Nyt ne tuodaan takaisin ja vielä korotettuina. [Ben Zyskowicz: Hyvä!] Tämä jos mikä on hyvää lapsi- ja perhepolitiikkaa. Annetaan viesti nuorille, että me kannustetaan syntyvyyteen jokaisella sektorilla myös hedelmöityshoitojen osalta. Täällä ministerin lakiesityksessä myös sanotaan, että tämä Marinin hallituksen hedelmättömyyshoitojen korvausten lopettaminen selkeästi heikensi erityisesti 40-vuotiaiden naisten mahdollisuuksia saada tätä hoitoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten puhujalistalta yksi puheenvuoro. — Forsgrén.

17.30 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa puhemies! Vihreät pitävät hyvänä, että hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset palautetaan, vaikka yksityiset hoidot olisivat edelleen kustannussyistä osan ulottumattomissa. Siksi on myös erittäin tärkeää, että samaan aikaan julkisten hoitojen saatavuutta merkittävästi parannetaan ja lisätään.

Nyt kun tässä salissa ollaan muisteltu vanhoja, niin edelleen pidin sitä viime kauden leikkausta huonona ideana, mutta haluan samaan aikaan muistuttaa, että itse olin silloin hallitusneuvotteluissa tässä sosiaali- ja terveystaloustieteiden ja samaan aikaan siis kyllä panostettiin julkisen puolen hedelmöityshoitojen resurssien kasvuun. Elikkä ei ole ollut tilannetta, missä kokonaissaatavuus olisi välttämättä heikentynyt, ja ainakin itse olin päättämässä niistä ykkösmiljoonista, mitä sinne julkiselle puolelle laitettiin. Mutta edelleenkin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

olen sitä mieltä, että on hienoa, että tätä Kela-korvausta hedelmöityshoitojen osalta myös yksityiselle puolelle parannetaan. [Ben Zyskowicz: Pidetne huonona, mutta poistitte silti!] — Joo, no hallituksessa välillä joutuu tekemään asioita, mistä ei olla kaikesta samaa mieltä, niin kuin varmasti edustaja tietää.

Olisin nostonut esille sen, että tämä aihe on tosi tärkeä ja herkkä, kun miettii siitäkkin näkökulmasta, että tällä hetkellä aika monessakin perheessä se toivottu lapsiluku ei toteudu. Tiedän omastakin takaa monia surullisia tarinoita, kuinka pitkä tie voi olla siinä, että saa sen toivotun lapsen kotiin, taikka pahimmassa tapauksessa aina välttämättä sekään ei toteudu. Ajattelenkin, että yhteiskunnan tehtävä olisi juuri tukea sitä, että toivottu lapsiluku tulisi toteutumaan, ja siitä näkökulmasta haluan tätä hallituksen esitystä kehua.

Hedelmöityshoidoista ei ole saanut Kela-korvausta 1.1.2023 alkaen, ja hedelmöityshoidot palautettaisiin korvattavuuden piiriin samassa muodossa kuin ne olivat voimassa vuoden 22 loppuun saakka. Tässä ehkä se ainut kritiikki tai huomio tulee itseltäni siihen, että se tosiaan tulee siinä samassa muodossa, vaikka tietenkin on hienoa, että se tulee joka tapauksessa, mutta tässä aikaisemmassa muodossa se tarkoittaa, että tämän sairausperusteisuuden perusteella, eliikkä sairausvakuutuslain sairausperusteisuuden perusteella. Tämä linjaus tarkoittaa sitä, että monet sateenkaariperheet ja yksin vanhemmuutta hakevat perheet eivät tulisi saamaan tällä perusteella tätä Kela-korvauksen hedelmöityshoitotukea ollenkaan. Tästä olen laittanut sekä eri ministereille että myös erityisavustajille viestiä tässä pitkin syksyä, että voisiko hallitus korjata lakia siltä osin, että erilaisilla perheillä ja eri elämäntilanteissa olevilla perheillä kaikilla olisi mahdollisuus lapseen ja lapsihaaveen toteutumiseen.

Ministeri Grahn-Laasonen, olette nostonut perusteluissa sitä, että Kela-korvauksien sairausperusteisuus tulee sairausvakuutuslaista. Laki ei kuitenkaan tälläkään hetkellä rajaudu korvaamaan ainoastaan sairauksien kustannuksia, vaan ymmärtääkseni lain perusteella korvataan myös raskaudesta ja synnytyksestä koituvia kustannuksia. Sateenkaariperheet ry on huomauttanut, että tätä voisi laajentaa hedelmöittämisestä koituviin kustannuksiin, jos hallituksella olisi halua ratkaista hedelmöityshoitokorvausten kohdentuminen laajemmin ja siten, että se ei syrjisi sateenkaariperheitä taikka yksin vanhemmuutta hakevia. Olisinkin kysynyt vielä ministeriltä: voisiko olla mahdollista, että seuraavassa asteessa sitä korjattaisiin?

Yksi vaihtoehto olisi, että sen sijaan, että puhuttaisiin tällaisesta sairausperusteisuudesta, puhuttaisiin tällaisesta niin kuin sosiaalisesta syystä, minkä takia tätä Kela-korvausta saisi, eliikkä ei tarvitsisi olla joku tietynlainen lääketieteellinen haaste, vaan ehkä enemmänkin sitä, että erilaisista syistä voisi saada sen Kela-korvauksen. Olen miettinyt sitä, että niissä, ketkä tällä hetkellä julkisen terveydenhuollon piirissä hakevat hedelmöityshoitoa, on todella paljon yksin vanhemmuutta toivovia naisia ja sitten totta kai myös sateenkaariperheitä ja nais- ja miespareja, mutta jos tämä malli palautetaan sellaisena kuin se aikaisemmin oli, jättäisi nämä yksittäiset perheet sitten tuen piiristä.

Siinä laissa teknisesti ymmärtääkseni todetaan, että korvausoikeuteen ei vaikuttaisi, olisiko kyse nais-miesparin, nais-naisparin tai itsellisen naisen hedelmöityshoidosta, vaan hedelmöityshoito tulisi korvattavaksi sairausvakuutuksesta ainoastaan sairausperusteisesti, mutta todellisuudessa tuo rajaus tulisi vaikuttamaan siihen, saisivatko sateenkaariperheet ja itselliset naiset näitä hedelmöityshoitoja.

Kiitoksia siitä, että teette tämän hyvän esityksen, ja toivon vielä pientä kehitystä siihen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten on ministerin vastauspuheenvuoro, kolme minuuttia, ja sitten mennään seuraavaan asiaan.

17.35 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Tahaton lapsettomuus koskettaa jopa joka viidettä suomalaista, ja se on inhimillisistä tragedioista ja suruista varmasti yksi suurimpia, mitä ihminen voi kohdata, kun toivoisi lasta enemmän kuin mitään muuta maailmassa ja sitä ei kuulu eikä toivoa näy. Siinä tilanteessa se, jos voimme tehdä tässä salissa ratkaisuja, jotka helpottavat edes pieniltäkin osin tilannetta tai voivat joillekin mahdollistaa lapsitoiveen toteutumisen, on mielestäni tärkeintä mahdollista politiikkaa. Siksi tämä esitys on tärkeä.

Ajattelen myös, että myös julkisen terveydenhuollon hedelmöityshoitojen saatavuutta pitää parantaa. Siitä on keskustelua käynnissä hyvinvointialueilla, ja tätä käydään läpi myöskin suhteessa nyt käsillä olevaan hälyttävään syntyvyystilanteeseen: sitä, voitaisiinko julkisella puolella höllentää kriteerejä, jotka mielestäni ovat liian tiukat. Nämä päätökset tehdään tietysti hyvinvointialueilla, mutta tässä keskustelussa haluamme myös ministeriössä olla aloitteellisia.

Mutta tämä esitys tuo toivoa, kun Kela-korvaukset palaavat myös hedelmöityshoitoihin merkittävästi korotettuina, enkä ymmärrä, miten saattoi sellainen virhe tapahtua, että Marinin hallitus leikkasi Kela-korvaukset hedelmöityshoidoista. Vaikka ne eivät olisi tasoltaan olleet kovin korkeat, niin ne ovat joillekin voineet olla kynnys ja merkittävät lapsitoiveiden toteutumisessa. Nyt hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset palaavat siis merkittävästi korotettuina.

Kiitos edustaja Lindénille myös opposition tuesta hedelmöityshoitojen Kela-korvausten palauttamiselle. Tämä keskustelu näistä korvaussummista ja -prosentteista ja siitä, mihin hoitoihin ne kohdentuvat, toimitetaan kyllä valiokuntaan käsittelyyn niin, että nämä luvut aukeavat. Esimerkiksi mainittu IVF-hoito ei ole yksittäinen toimenpide vaan koostuu lukuisista toimenpiteistä ja tutkimuksista, näin olen ymmärtänyt. Arvio IVF-hoitokokonaisuuden korvattavista kustannuksista on kyllä minulla saamani käsityksen mukaan Lindénin arviota korkeampi. Toki tähän liittyy vielä se, että Kela ei ole näitä taksoja luonnollisesti vielä määritellyt, kun ei ole lainsäädäntöpohjaa. [Krista Kiurun välihuuto] Nyt tämä noin 40 prosenttia viittaa siis Kelan arvioon keskimääräisestä korvausprosentista korvattavissa hoidoissa. Tähän palaamme valiokuntavaiheessa. Mutta mielestäni periaatteellisesti jo se, että nämä korvaukset palautetaan ja niitä merkittävästi korotetaan, on iso asia, kuten myös se, että julkisen terveydenhuollon puolella hedelmöityshoitojen saatavuutta parannetaan.

Edustaja Forsgrénille: Sairausperuste tulee sairausvakuutuslaista. Myös minä toivon, että kun siirrymme käsittelemään syntyvyyden laskua ja lapsitoiveiden toteutumisen mahdollistavaa politiikkaa tässä väestöpoliittisessa kokonaisuudessa, niin siinä voitaisiin huomioida paremmin erilaiset perheet ja toteuttaa erilaisista lähtökohdista lasta toivovien ihmisten elämän perustavanlaatuisimpia haaveita ja toiveita omasta lapsesta. Eli tähän toivon mukaan pääsemme vielä palaamaan myöhemmässä vaiheessa lisää.

Kiitos eduskunnalle ja kiitos tuesta tälle todella tärkeälle hallituksen esitykselle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.38.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 21.19.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä. — Tässäkin keskustelu jatkuu. Edustaja Kiuru poissa, edustaja Kaunistola poissa. — Edustaja Lindén.

21.19 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Käytän tästä asiasta vielä puheenvuoron, koska olin sen silloin aiemmassa keskustelussa pyytänyt ja keskustelu katkesi juuri sellaisessa kohdassa, jossa esittämiini näkemyksiin esitettiin hyvinkin voimakasta kritiikkiä.

Asian ydinhän oli se, että omassa puheenvuorossani totesin, että tämä hallituksen esitys siitä, että otetaan hedelmöityshoitojen Kela-korvaukset uudelleen käyttöön, on hyvä. Ja samalla totesin, että se niiden määrä vuonna 22, jolloin ne olivat edellisen kerran käytössä, oli 28 euroa yhtä toimenpidettä kohti ja nyt se aiotaan kolminkertaistaa, jolloin se nousee lähelle 90:tä euroa, joka on kovin paljon vähemmän kuin se ministerin antama käsitys tiedotustilaisuudessa viime viikolla, jossa hän totesi, että 40 prosenttiin hedelmöityshoitojen kustannuksista tulevat nousemaan nämä korvaukset. Katsoin eräästä yksityisen tuottajan hintalistasta, niin siellä se tärkein hedelmöityshoito, eli se IVF eli koeputkihedelmöitys, on hinnaltaan 3 650 euroa. Eli pidin tätä myönteisenä, mutta totesin, että ei saa nyt syntyä ihmisille sellaista käsitystä, että ihan oikeasti siitä 3 650:stä tulee sitten Kela-korvauksena 40 prosenttia. Tullee jotain 200:n ja 300 euron välillä, koska se koostuu useista eri toimenpiteistä, joista sitten tulee yksittäistä Kela-korvausta.

Totesin myös sen, että kun vuonna 23 näitä hedelmöityshoidon Kela-korvauksia ei ollut, niin sinä aikana meillä lisättiin julkisen terveydenhuollon hedelmöityshoitoja useilla tuhansilla, niin kuin hallituksen esityksen tilastoista näkyy. Julkisen osuus on nyt 60 prosenttia, kun se oli reilusti alle 50 prosenttia vielä muutamia vuosia sitten. Ja silloinhan asiakas, tai potilas, jos haluamme sillä nimellä häntä kutsua, saa sen asiakasmaksun hinnalla. Eli kyllä edellinen hallitus, siis Marinin hallitus, tosiasiallisesti panosti enemmän rahaa hedelmöityshoitoihin kaiken kaikkiaan, vaikka vuonna 23 Kela-korvausten määrä oli tästä kokonaan poistettu. Ja kävin myös läpi, että mikä tausta siinä sitten oli. Mutta ihan hyvä, että ne nyt palautetaan myös sinne yksityiselle sektorille, jossa on vähän väljemmät kriteerit hedelmöityshoidoille kuin julkisella sektorilla, jossa on tiukemmat ikärajoitukset ja tietyt muutkin perusteet, esimerkiksi aiemmin tehtyjen hedelmöityshoitojen lukumäärä taikka lasten lukumäärä ja tällaiset asiat. Nämä halusin vielä tuoda tässä esille. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinonen.

21.22 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Itse ihmettelin aikanaan, kun pääministeri Sanna Marinin hallitus poisti Kela-korvaukset hedelmöityshoidoilta, ja kyllä sitä ihmettelivät laajasti myös suomalaiset ihmiset. Pidän nyt erittäin myönteisenä, että ministeri Sanni Grahn-Laasosen johdolla hedelmöityshoidot palautetaan Kela-korvausten piiriin sillä tavalla kuin julkisuudessa on kerrottu. Se on erittäin tervetullut asia, ja sitä moni on toivonut, ja on harmi, että ne olivat tässä välissä jonkun aikaa pois.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Samassa uudistuksessa Kela-korvattavia hoitoja laajennetaan muutenkin. Itse pidän erittäin tervetulleena myös tätä 65-vuotiaiden kokeilua, jossa 28 euron julkisen puolen hinnalla pääsee käyttämään palveluita kokeilussa myös yksityisellä puolella. Samalla päästään pilotoimaan myös hintakatto näiden Kela-korvausten osalta — ja se on myös tervetullut — millä pystytään tulevaisuudessa takaamaan entistä varmemmin, että nämä Kela-korvaukset ohjautuvat ennen muuta sinne asiakkaalle eli potilaalle eivätkä esimerkiksi valu hintoihin.

Erinomaisen hyviä esityksiä pääministeri Petteri Orpon hallitukselta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

21.24 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Itse en siinä aiemmassa keskustelussa laajentanut tätä Kela-korvauskeskustelua, mutta sallittakoon nyt, että kommentoin sitä osuutta tässä asiassa, minkä edustaja Heinonen äsken otti esille.

Ensinnäkin hintakatto on aivan erinomainen asia, ja suurin ongelma Kela-korvauksissa on ollut se, että niissä ei ole ollut hintakattoa. Kun niihin saadaan — jos saadaan — hintakatto, niin sehän käytännössä tarkoittaa hyvin pitkälle samaa kuin ostopalvelun käyttäminen. Eli kun esimerkiksi hyvinvointialueet kilpailuttavat palveluita, silloinhan ne kilpailutetaan tietyllä hinnalla ja sitten asiakas saa ne sillä asiakasmaksun hinnalla ja sen välin maksaa sitten hyvinvointialue. No, tässä tapauksessa Kela-järjestelmää käytetään aivan samalla tavalla. Näinhän Kela-järjestelmä toimii ihan valtakunnallisena kaikissa niissä maissa, joissa terveydenhuolto perustuu lakisääteiseen sosiaalivakuutukseen. Mutta siitä, että tämä olisi parempi malli kuin se, mitä me olemme esittäneet ja jonka toteutus oli jo hyvällä alulla, olen eri mieltä. Nimittäin se meidän mallimme oli se, että 130 miljoonaa euroa lisätään rahoitusta — ja lisättiin jo kerran, mutta nykyinen hallitus ottaa sen pois — ja se jakautuu eri hyvinvointialueille itse asiassa siellä olevan ikääntyneen väestön lukumäärien suhteessa, niin että sinne, missä on 35 prosenttia yli 65-vuotiaita, tulee suhteessa enemmän rahoitusta kuin alueelle, missä on vain 16 prosenttia yli 65-vuotiaita. Ja kun sattuu olemaan vielä niin, että yksityislääkäripalvelut kohdistuvat Suomessa pääosin sille alueelle, missä on vähän vanhuksia, niin tämä järjestelmä tulee olemaan sillä tavalla hyvin epätasapainoinen, että palveluja tarjotaan siellä, missä yksityislääkäreitä on, ja niitä ei pystytä tarjoamaan siellä, missä vanhuksia on. Tässä mielessä tämä meidän mallimme oli parempi.

Saa nyt nähdä sitten, minkälainen pilotointi tästä tulee. Itse olen myös jossain määrin huolestunut siitä, että kaiken kaikkiaan ne rahoitukset, joita hallitus on tähän kokonaisuuteen ajatellut käyttäen, eivät oikein millään tule riittämään: Siellähän oli myös sellaisia kohtia, että esimerkiksi gynekologien ja silmälääkäreiden palveluista tulee 70 euron Kela-korvaus, ja näitä käyntejä, jotka ovat kaksi suurinta erikoisalaa yksityislääkärikäynneistä, on yhteensä 850 000, joista seuraa jo 60 miljoonan korvaukset. Muille erikoisaloille jää se 30 euron korvaus, ja siitä seuraa toinen 60 miljoonaa niistä kahdesta ja puolesta miljoonasta käynnistä. Sitten sinne tulevat nämä hedelmöityshoidot, joihin tosin tarkoitusta on käyttää vain kaksi ja puoli miljoonaa euroa. Ja sitten tulee tämä yli 65-vuotiaiden pilotti, ja sitten tulevat hammashuolto ja muut. Niin että ei siihen tule riittämään se rahoitus, mitä hallituksella nyt on käytössään, joka saadaan omaisuutta myymällä ja joka on vain määräaikainen. Eli se meidän malli oli parempi.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 103/2024 vp

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.